

ELANIKE KÄITUMINE AUDIO- NING VIDEOSALVESTISTE KOPEERIMISEL

Elanikkonna küsitlusuuringu metoodikaraport

Tellija: Justiitsministeerium

Jaanuar-veebruar 2017

KÜSITLUSE TAUST

Turu-uuringute AS viis Justiitsministeeriumi tellimusel 2017. aasta alguses läbi elanikkonnaküsitluse eesmärgiga kaardistada elanike käitumist heli- ning videosalvestiste kopeerimisel. Uuringu tulemusi kasutatakse heli- ning videoteoste autorite tasustamissüsteemi sobivuse hindamiseks ja korrigeerimiseks.

Küsitlus viidi läbi ajavahemikus 20.01 – 02.02 ning selle jooksul küsitleti 1028 Eesti elanikku vanuses 15-74. Eesti Statistikaameti andmetel elas Eestis 1. jaanuari 2016 seisuga 982 231 vastavas vanuses inimest. Proportsionaalne valim suurusega 1028 vastajat võimaldab laiendada küsitluse tulemusi üldkogumile, sealjuures maksimaalse valimivea suurus jääb 95%-lisel usaldusnivool 3,05% piiresse (väiksemate alamrühmade vaatlemisel võib viga olla suurem).

Küsitlusankeedi koostas Justiitsministeerium. Turu-uuringute AS esitas ankeedi kohta oma ettepanekud ning andis ankeedile enne küsitlustöö algust kooskõlastuse.

Küsitlus viidi läbi kombineeritud meetodil veebi- ning telefoniküsitlusena. Veebiankeetide proportsiooni määramiseks kasutati Turu-uuringute AS-i igakuise Omnibuss-uuringu andmeid, millest lähtuvalt kasutab inimestest vanuses 15-74 internetti 86-87%. Uuringu planeeritud valimi suurus oli 1000 vastajat. Arvestades internetikasutajate proportsiooni vanuserühmas 15-74 koguti põhiosa ankeetidest veebiküsitluse teel ning interneti mittekasutajatega viidi täiendavalt läbi 130 telefoni-intervjuud.

Valim moodustati proportsionaalsena erinevate piirkondade ja asulatüüpide (pealinn, suuremad linnad, väikelinnad, maa-asulad) ning peamiste sotsiaal-demograafiliste tunnuste (sugu, vanuserühm, rahvus) osas. Valimi mudeli aluseks võeti Eesti Statistikaameti rahvastikustatistika andmed seisuga 01.01.2016. Nii veebi- kui telefoniküsitluse etapis rakendati valimi moodustamisel kvote, st kui mõnes alamrühmas oli piisav vastajate arv saavutatud, siis antud rühma kvoot suleti, et vältida mõne alamrühma üle-esindatust küsitlusvalimis.

Kvootvaliku rakendamine tagab valimi vastavuse üldkogumile ühelt poolt erinevate piirkondade ja asulatüüpide, teisalt peamiste sotsiaal-demograafiliste tunnuste (sugu, vanuse, rahvus) osas. Selleks, et tasandada mudeli ja valimi erinevusi peamiste sotsiaal-demograafiliste tunnuste (sugu, vanuserühm, rahvus) lõikes, teostati hiljem vastavatele tunnustele tuginedes andmete kaalumise.

Veebiküsitluse valim

Veebiküsitluse planeeritud valimi suurus oli 860-870 internetikasutajat vanuses 15-74. Lõppvalimi suuruseks kujunes 898 vastajat. Kontaktibaasina kasutati Turu-uuringute AS-i veebipaneeli, kuhu hetkel kuulub ca. 11 000 aktiivset liiget vanuses 15+. Valdav osa

veebipaneeli liikmetest on värvatud erinevate silmast-silma elanikkonnaküsitluste käigus, väike osa ka erinevate telefoniküsitluste käigus. Kuna elanikkonnaküsitluste valimid moodustatakse juhuvaliku teel, tagab see ka veebipaneeli sattunud vastajate juhuslikkuse ning paneeli esinduslikkuse.

Valimisse kuuluvatele panelistidele saadeti e-mail, mis teavitas ankeedi umbkaudsest pikkusest ning sisaldas linki küsitluskeskkonda. Iga vastaja link oli individuaalne, mis välistab võimaluse sama ankeeti täita mitu korda. Vastajal oli võimalus täita ankeeti kas eesti või vene keeles.

Alamrühmade täitumist valimis jälgiti jooksvalt ning juhul, kui mõnes rühmas oli vastamisaktiivsus planeeritust madalam, saadeti antud rühma liikmetele, kes pole veel ankeeti täitnud, välja meeldetuletuskiri.

Telefoniküsitluse valim

Planeeritud valimi suurus oli **130-140 interneti mitte-kasutajat** vanuses 15-74. tegelikult valimi suuruseks kujunes 130 vastajat. Kuna internetikasutajate osatähtsus langeb märgatavalt alates vanusepiirist 50, kuulus valdav osa telefoniküsitluse valimisse sattunud inimestest vanuserühma 50-74.

Telefoniküsitlus viidi läbi Turu-uuringute AS-i küsitluskeskuses professionaalsete telefoniküsitlejate poolt. Telefoninumbrite andmebaasi koostamisel kasutati numbrite automaatset genereerimist (tüvenumbrite alusel), mis tagab valimi moodustamise aluseks olevate numbrite juhuslikkuse. Küsitlus toimus tööpäevadel pärastlõunasel ning õhtusel ajal. Intervjuud viidi läbi eesti ja vene keeles lähtuvalt vastaja suhtluskeelest.

Teatud osa (ca. 3%) telefoni-intervjuudest kontrollis küsitlusjuht jooksvalt kontrollkuulamise kaudu, et saada kinnitust küsitlusreeglite järgimisele.

Vastamisaktiivsus

Veebiküsitluses oli vastamisaktiivsus 40%. Telefoniküsitluse puhul pole vastamisaktiivsust võimalik täpselt hinnata, kuna sihtrühm oli väga kitsas (interneti mittekasutajad vanuses 15-74), mistõttu valdava osa kõnedest moodustasid screening-kõned.

Küsitlustöö käigus märkimisväärseid probleeme ei esinenud.

Andmetöötlus

Uuringutulemuste töötlemiseks kasutati andmetöötluspaketti *SPSS for Windows 22.0*. Pärast küsitluse lõppemist võrreldi küsitletute soolist, vanuselist ning rahvuselist koosseisu valimis ettenähtuga ja teostati andmete kaalumise teoreetilise mudeliga vastavaks.

Andmed kaaluti järgnevates ristlõigetes:

- (1) Sugu ja vanuserühm;
- (2) Regioon ja asulatüüp;
- (3) Regioon ja rahvus.

Kaalumata ja kaalutud valimite profiilid ning üldkogumi struktuur (kaalumise aluseks võetud mudel) on esitatud tabelis 1.

Kaalumise käigus korrigeeriti mõnevõrra valimi vanuselist ja rahvuselist jagunemist.

Maakonnad on regioonidesse liigitatud lähtuvalt NUTS III klassifikatsioonist:

Põhja-Eesti - Harju maakond;

Lääne-Eesti - Hiiu, Lääne, Pärnu ja Saare maakond;

Kesk-Eesti - Järva, Lääne-Viru ja Rapla maakond;

Kirde-Eesti - Ida-Viru maakond;

Lõuna-Eesti - Jõgeva, Põlva, Tartu, Valga, Viljandi ja Võru maakond.

Tabel 1. Valimi ja üldkogumi profiilid (%)

	Kaalumata valim (%)	Kaalutud valim (%)	Üldkogum - Statistikaameti andmed seisuga 01.01.2016 (%)
SUGU			
Mees	43%	48%	48%
Naine	57%	52%	52%
VANUSERÜHM			
15-24	10%	14%	14%
25-34	17%	20%	20%
35-49	30%	27%	27%
50-64	29%	26%	26%
65-74	13%	13%	13%
RAHVUS			
Eestlane	66%	68%	68%
Muu rahvus	34%	32%	32%
REGIOON			
Tallinn	30%	32%	32%
Muu Põhja-Eesti	19%	16%	16%
Ida-Virumaa	12%	11%	11%
Lääne-Eesti	11%	12%	12%
Kesk-Eesti	7%	7%	7%
Lõuna-Eesti	21%	22%	22%
ASULATÜÜP			
Linnaline asula	66%	68%	68%
Maaline asula	34%	32%	32%

Turu-uuringute AS esitas Justiitsministeeriumile järgnevad väljundid: andmefail SPSS formaadis, kujundatud risttabelid Excel formaadis ning metoodikaraporti.

Teostajad

Uuringu erinevates etappides olid vastutavad:

- Projekti juhtimine ja ankeedi kooskõlastamine: Vaike Vainu
- Programmeerimine, andmetöötlus: Reijo Pohl
- Veebiküsitluse valim/küsitlustöö haldamine: Tõnis Ormisson
- Telefoniküsitluse juhtimine: Kristel Merusk

Uuringu koordinaator Justiitsministeeriumist: Uku-Mats Peedosk